

**Recenzja dzieła habilitacyjnego dr Mirosława Wachowiaka
oraz ocena osiągnięć dydaktycznych i naukowo-artystycznych ,
sporządzona w trybie przewodu habilitacyjnego**

Pismem Dziekana Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu z dnia 30 kwietnia 2018 roku przekazano mi decyzję Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów dotyczącą powołania w skład komisji habilitacyjnej z funkcją recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie konserwacja i restauracja dzieł sztuki dr Mirosława Wachowiaka. Dostarczone materiały składały się z wniosku Habilitanta o wszczęcie przewodu habilitacyjnego, dokumentacji dorobku artystycznego i naukowego, oraz informacji o osiągnięciach dydaktycznych, naukowo artystycznej i autoreferatu w języku polskim i angielskim, rozprawy habilitacyjnej oraz dokumentacji dzieła artystycznego, a także katalogu wystawy. Powyższą dokumentację przedstawiono w wersji papierowej i elektronicznej.

Ocena dorobku dydaktycznego i artystyczno-naukowego na podstawie przedstawionych materiałów

Dane osobowe i działalność dydaktyczna

Dr Mirosław Wachowiak w 2004 roku uzyskał dyplom magistra sztuki , specjalności konserwacja malarstwa i rzeźby polichromowanej w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Sztuk Pięknych. Pracę magisterską poświęconą pt. *Zachowane, dwustronnie malowane skrzydła ołtarza Helskiego, datowane ok. 1500 r.- materiał i technika* wykonał pod kierunkiem dr hab. Justyny Olszewskiej Świetlik . W 2008 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o sztuce, broniąc rozprawy doktorskiej pt. *Malarstwo olejne Józefa Pankiewicza- materiał i technika* Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika w Toruniu . Promotorem pracy doktorskiej był prof. zw. dr hab. D. Markowski. Pan Wachowiak od 2012 roku był zatrudniony na etacie asystenta , a od 2015 roku jest na etacie adiunkta w Zakładzie Konserwacji i Restauracji Sztuki Nowoczesnej UMK na Wydziale Sztuk Pięknych. Od 2016 roku pełni funkcję prodziekana ds. Kształcenia i organizacji Studiów Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Od 2011 roku w ramach zleceń , a od 2012 jako asystent prowadził zajęcia praktyczne i teoretyczne w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa na UMK. W ramach zajęć współprowadził 17 dyplomów dotyczące sztuki XX wieku, oraz dwie prace magisterskie. Zajęcia dla V i IV roku oraz seminaria dyplomowe z zakresu sztuki nowoczesnej i współczesnej dla V roku prowadzi pod kierunkiem prof. dr hab. Dariusza Markowskiego wraz z Sławomirem Kamińskim w ramach specjalności Konserwacja Malarstwa Sztalugowego Zakładu Konserwacji i Restauracji Sztuki Nowoczesnej w ramach specjalności Konserwacji Malarstwa i Rzeźby. Praca pod kierunkiem prof. Dariusza Markowskiego zajmującego się sztuką współczesną oraz dra Sławomira Kamińskiego, otworzyła drogę do praktyki i współpracy z toruńskim CSW Centrum Sztuki Współczesnej. Ta współpraca pozwoliła Mu w ramach zajęć, na konserwację wybranych

Mirosław Wachowiak początkową fascynację badaniami techniki i technologii i odkrywania procesu twórczego mistrzów epok minionych przeniósł na artystów i dzieła sztuki współczesnej. Jego badania koncentrują się wokół zagadnień identyfikacji materiałów, metodyki i metodologii konserwacji. Poszerza wiedzę badawczą biorąc udział w warsztatach zorganizowanych przez znane światowe instytucje. Rozwija metodykę badań i sięga do najnowszych nieinwazyjnych metod badawczych. Przeprowadzone przez dr Wachowiaka prace konserwatorskie i dokumentacyjne po uzyskaniu doktoratu, są w większości związane z dziełami sztuki współczesnej co nie znaczy, że w cytowanych realizacjach nie znajdują się obiekty pochodzące z minionych wieków. To 108 pozycji, udokumentowanych i zrealizowanych. Ponadto miał udział w badaniach i realizacjach konserwatorskich 32 innych obrazów i dekoracji malarskich.

Opracowania dotyczące zagadnień etyki konserwatorskiej jak i praktyki konserwatorskiej, prezentował w kraju i za granicą na licznych konferencjach międzynarodowych. Ich szczegółowy wykaz jest umieszczony w przesłanej dokumentacji. Również szczegółowy wykaz publikacji został starannie opracowany wraz z podaną punktacją MNiSzW. Łączna podana wartość punktacji za publikacje 231 p. oraz 1500 za działalność artystyczną. Sumaryczny *impact factor* : 7.842 (szczegółowe dane cytowania są podane wg. kolejnych baz np. indeks Hirscha według bazy Web of Science ;2) Poza publikacjami w czasopiśmie punktowanych (10) posiada na swoim koncie inne publikacje autorskie i zbiorowe w monografiach w językach obcych (6) polskojęzycznych (4) oraz wydawnictwach muzealnych i uczelniowych (12).

Po uzyskaniu doktoratu kieruje (3) i realizuje projekty badawcze łącznie 7(NCN, Fundusze Norweskie - Działanie V , MKiDN, i in. publikuje prace badawcze i realizacyjne, opracowuje opinie i ekspertyzy . Bogatą listę publikacji wzbogacają prace realizacyjne prowadzone przy obiektach o różnorodnej skomplikowanej problematyce konserwatorskiej, materii i rodowodzie, tak historycznym, jak i współczesnym.

Jak wynika z publikowanych wypowiedzi i autoreferatu Habilitanta prace naukowe i artystyczne koncentruje obecnie w obrębie zagadnień konserwacji i restauracji sztuki współczesnej. W zakresie teoretycznym sięga do zagadnień etycznych i filozoficznych, oraz percepcji konserwatorskich zabiegów przez twórcę-artystę, współpracującego z konserwatorem dzieł sztuki w kontekście ratowania, stworzonego przez niego dzieła. Obok działań o charakterze performatywno- konceptualnym wykonuje także konserwacje dzieł sztuki o charakterze "klasycznej" konserwacji tu należy wspomnieć o dziełach Władysława Hasiora , Jana Berdyszaka , Jerzego Dudy Gracza i in.

W ramach prac organizacyjnych na rzecz uczelni należy wspomnieć o koordynowaniu lub udziale w przygotowaniu wystaw; Dyplom 2011, 2012 i 2013 w Centrum Sztuki współczesnej w Toruniu.

Podsumowując artystyczno-naukowe dokonania dr Mirosława Wachowiaka należy podkreślić umiejętność wykorzystania wszystkich kontekstów wpływających na właściwe zrozumienie dzieł sztuki współczesnej w aspekcie procesu konserwacji, usytuowanego w świecie współczesnych wartości .

i proponowane aktualnie modele teoretycznego rozumienia autentyzmu oraz integralności dzieła, równocześnie wskazuje kierunek rozwoju myśli konserwatorskiej. Rozdziały od 1 do 9 poświęcone są kolejnym działaniom konserwatorskim związanym z dziełami wybranych artystów. Wymienione rozdziały w odniesieniu do poszczególnych twórców ukazują całą złożoność roli konserwatora w ratowaniu czy opiece nad pracami żyjących autorów, zwłaszcza interakcji z artystą twórcą dzieła. Ukazuje rangę komunikacji i jak również performatywne i konceptualne działania konserwatora. W opracowane zagadnienia, poza opisem ingerencji konserwatora, włącza zagadnienia bezpiecznego transportu i ekspozycji nietypowych dzieł sztuki współczesnej. Teoretyczne odniesienia do analiz badawczych konkretnych obiektów i poszczególnych ingerencji konserwatorskich zaprezentowane w podsumowaniu zamykają pracę. Tom II to ilustracja, a zarazem syntetyczna dokumentacja konserwatorska wykonanych interwencji autorskich i konserwatorskich oraz prac badawczych prezentowanych w kolejności omawianych zagadnień. Wymienię w telegraficznym skrócie wybrane przykłady. Są to interwencje autorskie i konserwatorskie w dzieła Davida Lyncha, rekonstrukcja konserwatorska pracy Tomasza Kowalskiego, czy częściowa Honzy Zamojskiego, Roberta Rumasa i Zbigniewa Libery wraz z propozycja konstrukcji bezpiecznego transportu dzieła tego ostatniego, konserwacja części instalacji Massimo Bartoliniego, ingerencje konserwatorskie w układ dynamiczny Xàrene Eskander oraz kolejna rekonstrukcja części instalacji Christiane Löhr, rekonstrukcja zagrzybionych części instalacji Patricka Tutofuoco oraz konserwacja w służbie performansu jako element akcji artystycznej grupy Azorro. To stosunkowo szerokie spektrum nietypowych problemów konserwatorskich w zderzeniu z artystą twórcą dzieła przy uwzględnieniu badania i praktycznych działań.

Praca, jak słusznie zauważa Autor nie wyczerpuje tematu, ale stanowi odniesienie do dalszych konserwatorskich poszukiwań czy rozwiązań i daje podstawę do szerszej dyskusji nad zjawiskiem jakim jest przestrzeń aktywności konserwatorskiej w przyszłości. Nie ulega wątpliwości, że sytuacja w jakiej znaleźli się konserwatorzy wzmacnia konieczność ich twórczej aktywizacji.

Opracowania autora są także nowatorskie w skali konserwatorskich praktycznych dokonań, przykładowo opanowania nietypowych materiałów w zakresie zachowania i konserwacji zjawisk artystycznych ostatniego półwiecza. Pozytywnie oceniam wnikliwość autorskich analiz dzieł ukazanych w kontekście współpracy z ich twórcami wobec zadań konserwatorskich. Wachowiak udowadnia kolejny raz odpowiedzialną rolę konserwatora we współczesnym świecie sztuki, gdzie nie tylko rozległa wiedza konserwatorska, zdobyte umiejętności, praktyka ale także obszar doświadczeń artystycznych oraz refleksji intelektualnej decydują o zachowaniu dzieła sztuki.

Nie budzi wątpliwości fakt, że współczesne dzieła stały się ważnym problemem konserwatorskim i zarazem trudnym zagadnieniem etycznym. Sztuka nowoczesna, nietrwała, prowizoryczna, uzależniona od prezentacji, wystawiana na eksploatacyjne działania odbiorcy, nie rzadko zdematerializowana, nie gwarantuje trwałości obrazujących ją przedmiotów niejednokrotnie stanowi poważny problem dla twórców w kontekście trwałego zapisu czytaj trwania. Budulcem są najczęściej materiały eksperymentalne, celowo lub przypadkowo nietrwałe, kiepskiej jakości. Należy jednak mieć na uwadze co jest niezmiennie istotne dualny aspekt dzieła.

Nietrwałość, tymczasowość, ciągle zaskakiwanie eksperymentami, odejście od tradycyjnych materiałów budujących dzieła sztuki w klasycznym pojęciu, wprowadza zamęt wkraczając w obszar konserwacji dzieł sztuki, wymagając zarazem szybkiej ingerencji konserwatorskiej.

Autor w znaczący sposób wpisuje się w rozwiązywanie tych zagadnień. W tym kontekście sugeruję Autorowi dotarcie do krakowskich ekspozycji z udziałem konserwatorów i inne opracowania naukowe, które w fundamentalnym stopniu dotyczą poruszanych zagadnień. Napomknę o wystawie w krakowskim BWA pt. *Endospory* ukazującej